

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. VIII. - An extrema extremis magis quàm medijs opponantur? [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

Resp.

Appetitus } Absolutè in essentia, & sic est rationis
 duob. mo- } expers, adeoq. subiectum tumultuanti-
 dis confi- } um affectuum.
 deratur, } Comparatè, & sic participatione fa-
 vel } ctus est tanquam obediens filius, & est
 subiectum leniorum affectuum.

CAP. VIII.

*An extrema extremis magis quàm medijs
 opponantur?*

*An vnum extremorum magis opponatur medio
 quàm alterum?*

Comparatio
 extremorum
 & mediõrũ.

SATIS de definitione ac diuisione
 virtutis iam disputatum est, nunc de
 actione in qua cum extremis compa-
 ratur, est differendum: contingit e-
 nim virtuti, vt vtriq; extremorum repu-
 gnet ac opponatur, sed ita vt huic magis,
 illi verò minùs: vnde eliciuntur hæ quæ-
 stiones, An extrema extremis magis
 quàm medijs opponantur? vt ad vnũ ex-
 tremorum magis quàm alterum virtuti
 repugnet? Per extrema, vitia opposita: p
 media, virtutes in medio vitiorũ consti-
 tutas intelligit philosoph⁹, media extre-
 mis

Media oppo-
 nuntur ex-
 tremis,

mis opponi probat à similitudine & ab
 exēplo: A similitudine hoc modo: Quē-
 admodum si id quod æquale est, cum re
 minore comparetur maius est, si cum
 maiore minus: ita mediij habitus, id est,
 virtutes, si cū eis quæ à medio absunt cō-
 parentur superare, si cū eis quæ medium
 transeunt, deficere videntur: exēpla for-
 tis, temperantis, & liberalis in textu pro-
 ponuntur: si enim fortem cum ignauo
 compares, audax: si verò cū audaci, igna-
 uus habetur. Par ac similis fit compara-
 tio tēperantis respectu libidinosi & stupi-
 di: liberalis respectu prodigi & auari. Li-
 quidò enim cōstat mediū cū extremis,
 id est virtutem cum vitijs, bonū cū ma-
 lis vtrimque concertare, sequitur vt ma-
 iorem extremorum inter se pugnam &
 repugnantiam esse demōstremus. In-
 nant & tumultuantur hīc quidam in A-
 ristot: textentes veluti aranearū telas vix
 vllis rationis fibris cohærentes. Quid in-
 quiunt, sibi vult philosophus, cum docet
 maiorem esse vitiorum inter se discordi-
 am, quàm virtutum ac vitiorum? Non-
 ne magis decertāt illa quæ genere & spe-

cie differunt, quàm quæ conueniunt? At
 virtus & vitium genere boni & mali differe-
 runt, vitia autem ita non distinguuntur:
 ergo ista de acriore pugna extremorum
 inter se, neruos viresq; nõ habet quæstio.
 Attendendum est quòd duplex sit repu-
 gnantia, absoluta, respectu boni & mali,
 & sic medium & extremum magis distant:
 comparata, respectu excessus & defectus,
 & sic duo extrema magis inter se collu-
 ctantur: quod probatur in textu, & quia
 extrema magis à se inuicem distat quàm
 à medio, & quia maior est cognatio ac si-
 militudo vnius extremorum ad mediũ
 quàm extremorum si ad se inuicem con-
 ferantur: longius enim abest prodigalitas
 ab avaritia quàm à liberalitate: proprius
 accedit audacia ad fortitudinem quàm
 metus, quo veluti fulmine perculsus ho-
 mo omne periculum fugit, omnemq; stre-
 pitum & umbram pertimescit. His positis in
 postremo loco docetur, quòd nunc de-
 fectio nunc exuperantia in extremis ma-
 gis virtuti opponatur: gloriam enim for-
 tis magis obscurat timor, qui est in defe-
 ctu: gloriam mitis & mansueti magis ob-
 scurat

scurat furor, qui est in excessu. sed obser-
uandum est attentè & diligenter, quòd
duobus modis contingat ista repugnãdi
secũdum maius & minus in extremis vi-
cissitudo, nimirũ vel respectu rei, vel re-
spectu nostri: respectu rei in similitudine
& veluti imitatione virtutis, sic audax
forti, sic prodigus liberali assimilatur:
respectu nostri in inclinatione ac propẽ-
sione mentis humane mala cõsuetudine
corruptæ, quæ magis aut minũs hoc vel
illo scelere perfunditur & cõmouetur: id
ergo vitium magis repugnat virtuti re-
spectu nostri, ad quod vel naturâ vel con-
suetudinẽ propensiores sumus.

In repugnan-
tia extremo-
rũ & medio-
rum duo spe-
ctantur.

Absoluta oppositio, & sic virtus &
vitium nõ minus pugnant quàm duo
vitia: nam vitia sub eodẽ genere mali,
at virtus & vitium sub diuersis generi-
bus boni & mali continentur.

Respectiua reductio vnus ad alterũ,
& sic est maior extremi cum extremo
quàm extremi cum medio decertatio,
nam facilius vnus extremorum ad
medium, quàm ad suum oppositum
extremum reductur.

Vnum extre-
morum est vi-
cinius medio
quàm alterũ,
vel

Respectu rei, sic auaritia magis op-
ponitur liberalitati quàm prodigalitas.
Respectu nostri, & sic prodigalitas
est aliquando remotior a virtute, quia
ad illam vel à natura vel à consuetu-
dine magis inclinamur.

Opp.

Virtus in textu dicitur medium & equalere respectu extremorum: ergo non magis ab vno quam ab altero distat,

Resp.

Medium rei
æquè distat
ab extremis,
mediū quo-
ad nos non
item.

Virtus est medium & equalere respectu nostri, vt antè probatum fuit, non respectu rei. Medium rei semper equaliter, at medium quoad nos non semper pari & eodem modo ab extremis distat.

Opp.

5 lib. Phyl.

Illæ sunt minùs contraria inter quæ est facilior transmutatio: sed facilior est transmutatio inter vitia quàm inter vitia & virtutes: ergo vitia inter se sunt minùs contraria. Minor probatur autoritate philosophi in 9. c. vbi dicit difficilimum esse medium id est virtutem inuenire: quod si verum sit, lapsus ab vno vitio in aliud non est tam difficilis, quàm à vitio ad virtutem progressus.

Resp.

Quomodo
dicatur virtus
inuentu dif-
ficilis.

Difficilimum illuc demonstratur studiosum esse, non quòd non sit facilior reductio vnus extremorū ad medium quàm ad oppositū, sed quòd infinita mala natura, fortuna, anima, nos (prima vt gētes vestigia ad virtutis arcem) impediāt. Voluptates enim nobiscum nata intus, opes, diuitia, honores, foris, omnes deniq; affectus ac perturbationes nobis, quò minus saluamur virtutē: insidiantur: est ergo difficilimū studiosum esse, nō tamen sequitur, quin sit maior extremi cum extremo quàm

quàm extremi cum medio oppositio, quia ab vno ad alterum nulla fieri potest nisi per medium progressio.

Opp.

Inclinatio & propensio natura frequentius ad audaciam & prodigalitatem nos flectit, quàm ad timorem & auaritiam: sed nec audacia magis fortitudini, nec prodigalitas magis liberalitati opponitur: ergo ex inclinatione & propensione natura maior non oritur oppositio. Minor in textu patet.

Resp.

Hoc argumentum sententiam Aristotelis optimè interpretatur: nempe quod non absoluta oppositionis, sed potiùs, difficilis reductionis ratio consideretur. Nã si res ipsa vt sunt proponantur, auaritia proculdubio magis: si verò inclinatio persona & mala consuetudo ponderentur, nonnunquam rerum profusio & prodigalitas liberalitati magis repugnant: ratio est quia difficilima ab illis ad qua natura propensi sumus auocamur.

Opp.

Vnum vni tantum opponitur, vt docet philosophus in Topicis, ergo extremum medio & extremo non opponitur.

Resp.

Intelligitur illud axioma, quòd vnum vni opponitur solum sub ratione extremi: sed medium cum extremo comparatum rationem extremi habet.

Vnum vni opponitur, quomodo intelligendū.

C A P.